

Preek ds. G. R. Rinsma eerste zondag 40dagentijd

Thema: ongeduld naar de hemel plaveit de weg naar de hel

evangelielezing: Lucas 4:1-13

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Ik sprak vorige week met een legerpredikant, die teruggekeerd was uit Afghanistan. Hij was 6 maanden in Uruzgan geweest. Ik vroeg hem hoe hij het gehad. Zwaar en heet. Als in de woestijn? Vergelijkbaar. En hij vertelde hoe hij soms met de jongens meereed op patrouille, stapvoets, omdat de genietroepen van te voren de weg moesten verkennen op bermbommen. Hoe ze een keer overdag twee uur moesten wachten in zo'n pantserswagen, omdat er een bermbom was gevonden. Was hij ook bang was geweest, vroeg ik hem. Hij zei: bang niet, maar wel bezorgd. Want wat zou het resultaat van hun inspanningen zijn, als ze zich een jaar of twee jaar later zouden terugtrekken en de mensen, die nauwelijks lezen en schrijven konden, aan hun lot overlaten? En wat zou er gebeuren met de kinderen, die nu naar school gingen? En wat met de meisjes? En wat met al die mensen die hun kaarten hadden gezet op samenwerking met de VN?

Ik hoorde twijfel in zijn stem. Twijfel, die we wellicht zullen herkennen. Als we ergens aan beginnen met hooggestemde idealen. Als we ergens heilig in geloven en 'er helemaal voor willen gaan', dan kan ondanks dat alles de twijfel toeslaan. Heeft het wel zin? Heeft het wel nut? Levert het wel wat op? Al mijn inzet, inspanningen, moeite?

Zo stel ik me ook Jezus voor. In de woestijn. Er staat: Jezus nu, vol van heilige Geest, keerde terug van de Jordaan en werd door de Geest geleid in de woestijn.¹ Vol, tot de rand toe gevuld, met heilige geest. Jezus had zich net laten dopen in de Jordaan. Had daar een stem uit de hemel gehoord, en de geest als een duif op zijn hoofd voelen neerdalen. Hoe dat gevoeld heeft? Het moet een geweldig moment zijn geweest. Het moet Jezus ook geweldig veel energie gegeven hebben. Een enorme drive. Alsof je de vijf kilometer hebt gewonnen. Of de verkiezingen. Het is alsof je de hele wereld aan kunt en dat die hele wereld erop zit te wachten dat je aan de slag gaat.

En wie weet wat er gebeurd zou zijn, als Jezus niet direct daarna de woestijn was gestuurd? Wie zal zeggen hoe het dan gegaan zou zijn? Met hem? Met het volk van toen? Zou Jezus dan ook vissers geroepen hebben of toch maar liever zeloten, die goed konden vechten? Zou Jezus dan ook voor een ezel hebben gekozen om Jeruzalem binnen te rijden? Of toch liever een koningspaard? Zou Jezus zich dan ook zonder verzet gevangen hebben laten nemen? Of toch gekozen hebben voor het zwaard?

Als Jezus de veertig dagen in de woestijn zou hebben overgeslagen, zou er dan niet de kans bestaan dat hij zich dan als leider van een volksopstand had ontpopt? Want weet u wat het gevaar is? Met ieder die vol is van heilige geest? Met ieder, die hooggestemde idealen heeft en de realisatie ervan binnen handbereik voelt liggen? Ze hebben de neiging om de kortste weg te kiezen. De kortste weg van A naar B. Niks overleg. Zo doen we het. We sturen onze soldaten erop af. Niks overleg. Zo doen we het. We ontslaan gewoon het personeel. Niks overleg. Zo doen we het. We sluiten gewoon het seminarie.

---

¹ Lucas 4:1

De kortste weg. Een rechte lijn. Maar diezelfde geest, die Jezus zo vol van daadkracht laat zijn, stuurt hem niet naar Jeruzalem, maar precies de omgekeerde kant naar de woestijn. Die geest laat Jezus een omweg maken. Van veertig dagen. En hij fluistert hem in het oor: 'bezint eer ge begint.' Om te voorkomen dat hij in de valkuil zou trappen, waar goedbedoelende idealisten vaak in trappen. Idealisten, die eenmaal aan de macht, in wrede dictators veranderen. De guillotine in Frankrijk is er het sprekend voorbeeld van.

Om dat te voorkomen, om die valkuil te leren kennen moet Jezus een omweg maken. En in die woestijn krijgt die valkuil een gezicht, een stem. Lucas, de evangelist, noemt het de duivel. Een diabool. Dat griekse woord zegt iets over de aard van de duivel. Het is iemand, die tweedracht zaait, probeert te zaaien.²

Even een zijstraat: iemand vroeg mij, toen we het over dit gedeelte uit de bijbel hadden: hoe heeft Jezus de duivel kunnen herkennen? Hoe wist hij dat het de duivel was? Ik zei: mag ik een tegenvraag stellen? Als u de duivel zou herkennen, wat zou u dan doen? Hij zei: ik zou hard weglopen. Waarom? Omdat ik bang zou zijn. Waarop ik vroeg: wat zou de duivel moeten doen om te voorkomen dat u hard zou weglopen? Hij dacht even na: misschien door zich te vermommen?

Precies zo komt de duivel in de beroemde Faust van Goethe het huis binnen. Vermomd. Als een poedel. Om dan even later als een geleerde heer achter de kachel vandaan te komen. Een heer, die de arme Faust een aanlokkelijk aanbod doet. Faust wil beschikken over een superieure kennis, die eigenlijk aan geen mens toebedeeld zou mogen worden, althans naar de mening van God³.

---

² The two main features of the NT concept are the antithesis between God and Satan and the presence of God's kingdom in Christ. In opposition to God Satan is prince or even god of this world ([Lk. 4:6](#); [2 Cor. 4:4](#)), claiming the honor that belongs to God.

³ FAUST

Was willst du armer Teufel geben?
Ward eines Menschen Geist, in seinem hohen Streben,
Von deinesgleichen je gefaßt?
Doch hast du Speise, die nicht sättigt, hast
Du rotes Gold, das ohne Rast,
Quecksilber gleich, dir in der Hand zerrinnt,
Ein Spiel, bei dem man nie gewinnt,
Ein Mädchen, das an meiner Brust
Mit Augeln schon dem Nachbar sich verbindet,
Der Ehre schöne Götterlust,
Die, wie ein Meteor, verschwindet?
Zeig' mir die Frucht, die fault, eh' man sie bricht,
Und Bäume, die sich täglich neu begrünen!

MEPHISTOPHELES

Ein solcher Auftrag schreckt mich nicht,
Mit solchen Schätzen kann ich dienen.
Doch, guter Freund, die Zeit kommt auch heran,
Wo wir was Guts in Ruhe schmausen mögen.

FAUST

Werd' ich beruhigt je mich auf ein Faulbett legen,
So sei es gleich um mich getan!
Kannst du mich schmeichelnd je belügen
Dag ich mir selbst gefallen mag,
Kannst du mich nut Genug betrügen
Das sei für mich der letzte Tag!
Die Wette bier' ich!

En als de duivel zegt dat hij die wensen kan vervullen, is dit aanbod zo aantrekkelijk dat Faust zonder bedenken akkoord gaat en een contract met de duivel sluit.

Ook in de woestijn komt de duivel met een aantrekkelijk alternatief. In plaats van honger te lijden, steeds die knagende maag te voelen, stelt de duivel hem voor de kortste weg te kiezen. Van de stenen brood te maken. Je zou zeggen; wat is daar mis mee?

Om te weten wat er mis mee is, moet je de bijbel kennen. De thora van Mozes. *Gedenk dan heel de weg, waarop de HERE, uw God, u deze veertig jaar in de woestijn heeft geleid, om u te verootmoedigen en u op de proef te stellen ten einde te weten, wat er in uw hart was: of gij al dan niet zijn geboden zoudt onderhouden.*³ *Ja, Hij verootmoedigde u, deed u honger lijden en gaf u het manna te eten, dat gij niet kent en dat ook uw vaders niet gekend hadden, om u te doen weten, dat de mens niet alleen van brood leeft, maar dat de mens leeft van alles wat uit de mond des HEREN uitgaat.*⁴

En gelukkig kent Jezus die thora. En kan hij daarmee het aantrekkelijk alternatief van de hand wijzen. Een mens is meer dan alleen zijn behoefte, een mens wordt niet bepaald door zijn honger en zijn begeerte om die honger te stillen. Ik weet wel dat al die reclame jongens ons anders willen doen geloven. Het hoogste geluk is de bevrediging van al onze behoeftes op de snelst mogelijke manier. Maar het vult niet de honger naar een zinvol en betekenisvol leven. Het vult niet de honger naar liefde, trouw, naar rechtvaardigheid, eerlijkheid, oprechtheid, het vult niet de honger naar vrede. Het brengt geen blijvend geluk. Als het op is, komt de honger opnieuw. Als de dosis uitgewerkt is, moet er opnieuw gescoord worden. En dan laat ik de alcohol en nicotine maar even buiten beschouwing. Voor dat je het weet, loop je als slaaf achter je eigen behoeftes aan. Hoe noemen we dat al weer?

Jezus zegt nee tegen de kortste weg, tegen het aantrekkelijk alternatief. Dankzij - en dat wil ik er heel duidelijk bij zeggen - zijn kennis van de bijbel. Hij trapt niet in de valkuil, als de duivel Hem op een hoogte voert en al de koninkrijken der wereld toont. En tot hem: *zegt: jou zal ik geven heel deze macht en al hun glorie, omdat ze aan mij is overgegeven en ik haar kan geven aan wie ik wil; welnu, als jij je buigt voor mijn aanschijn, zal alles van jou zijn!*

Is dit aantrekkelijk of niet? Als alle mensen op je stemmen en jij daarna regeringsverantwoordelijkheid mag dragen? Niet alleen binnen de gemeente, of Nederland, maar voor Europa? Kun je eindelijk een eind maken aan de honger in de wereld. Kun je eindelijk medicijnen op de juiste plek brengen. Kun je eindelijk de sloppenwijken opruimen. Kun je eindelijk....

Ten antwoord zegt Jezus tot hem: er staat geschreven 'buigen zul je voor de Heer, je God, en alleen hem dienen!' (Deut. 6,13).

En dan is er nog een derde verzoeking, die zich tooit in een schijn van heiligheid. Maar m.i. inspeelt op verborgen teleurstelling, verborgen frustratie in een mens. De onuitgekomen dromen, de gefrustreerde wensen, de erkenning die nooit is gekomen, het talent, dat nooit gezien en erkend werd, het lintje dat nooit is uitgereikt. Het is gemakkelijk naar priesters te wijzen, voor wie het celibaat te zwaar was. Die zich lieten misleiden ja, door wie? En zich daarna vergrepen. Dat het hen was toegestaan,

---

MEPHISTOPHELES
Topp!

⁴ Deuteronomy 8:2-3

omdat zij als priester heilig waren. Privileges, die met het ambt verbonden zouden zijn. Net zoals de duivel suggereert: *als je Zoon van God bent, werp dan jezelf van hier naar beneden!*- want er staat geschreven *'hij zal aan zijn engelen gebieden over jou om over je te waken en ze zullen je op handen dragen opdat jij je voet aan geen steen zult stoten'*!

Weet u, in het Oost-Duitsland van Ulbricht en Honecker deed de Stasi, voordat ze begon om mensen in te palmen, eerst uitgebreid een antecedenten-onderzoek. Had het slachtoffer misschien niet zo'n gelukkig huwelijk? Had hij of zij schulden? Een verborgen verslaving? Wilden ouders hun kinderen laten studeren op een universiteit? Had hij of zij misschien de wens om veel te reizen? En na dat antecedenten-onderzoek stuurden ze er iemand op af: op de dominee een knappe, jonge vrouw, op de alcoholist iemand met veel geld. Aan de hoogleraar beloofden ze een paspoort.

Maar Jezus wijst die privileges af. Geen bijzondere voorechten, geen voorkeursbehandeling, geen VIP service. Hij staat als zoon van God niet boven de wet, maar juist eronder. Om zo alle gerechtigheid te vervullen.⁵ Jezus heeft de beproeving doorstaan en ik kan me voorstellen hoeveel energie en kracht dat geeft: de verleiding als misleiding ontmaskerd, de duivel zijn masker afgerukt, de beitel, die van de steen is afgeketst. Misschien wel de mooiste overwinning die je in je leven kunt behalen En daarom kan Paulus zeggen: *Als de dood heeft geheerst door de overtreding van één mens, is het des te zekerder dat allen die de genade en de vrijspraak in zo'n overvloed hebben ontvangen, zullen heersen in het eeuwige leven, dankzij die ene mens, Jezus Christus. Kortom, zoals de overtreding van één enkel mens ertoe heeft geleid dat allen werden veroordeeld, zo zal de rechtvaardigheid van één enkel mens ertoe leiden dat allen worden vrijgesproken en daardoor zullen leven. Zoals door de ongehoorzaamheid van één mens alle mensen zondaars werden, zo zullen door de gehoorzaamheid van één mens alle mensen rechtvaardigen worden.*⁶

En daarom kan hij ons bemoedigen door te zeggen:

*Want als de Geest van hem die Jezus uit de dood heeft opgewekt in u woont, zal hij die Christus heeft opgewekt ook u die sterfelijk bent, levend maken door zijn Geest, die in u leeft. En dan hoeven we ons niet langer te laten leiden door onze eigen wil. Als u echter uw zondige wil doodt door de Geest, zult u leven.*⁷

Het aanlokkelijk alternatief. De kortste weg. De schijn van heiligheid. Deze veertig dagen zijn bedoeld als een omweg. Voor ons. Om zelf dat antecedenten-onderzoek te doen. Om zelf in de spiegel te kijken. Want als het ons menens is en we echt de weg achter Jezus aan willen gaan, dan zullen we vroeg of laat de man met de wig tegen komen. En om te voorkomen dat hij de kans krijgt die op onze zwakke plek te richten, onze Achilleshiel, is het goed om zelf te weten waar we extra op onze hoede moeten zijn. Om onze zondige wil te leren kennen. En er nee tegen te zeggen. Maar tegelijk om wijs en mild te worden; want is het niet zo: wie z'n eigen ziel heeft doorschouwd, wie in de woestijn, die weet alle mensen van dezelfde makelij zijn en dat alleen wie zonder zonde is, de eerste steen mag werpen. Amen.

---

⁵ Matth 3:16

⁶ Romeinen 5:17-18

⁷ Romeinen 8:11-13